

Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu

Klankbordgroep Onderzoek bestrijdingsmiddelen en omwonenden

Datum: 22-02-2019
Locatie: Catharijnesingel 48, 3511 GC, Utrecht
Verslag: Sanne Bouman van Het Notuleercentrum
samenvattend verslag

Aanwezig:

• Dorien Brunt (voorzitter)	Wing
• Rodina Fournell	Stichting Bollenboos
• André Hoogendijk	KAVB
• Jo Ottenheim	Nefyto
• Albert Schöppink	Bewonersgroep Bloemberg
• Maarten Steeghs	NVWA
• Maarten Visschers	Provinciale Natuur- en Milieufederaties
• Jacobje Visser	GGD Nederland
• Vera van Vuuren	Gemeente Schagen

Toehoorders:

• Marlies ten Hove	Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat
• Mark Montforts	RIVM
• Roel Vermeulen	IRAS
• Jan Duyzer	TNO
• Yvonne Gooijer	CLM Onderzoek en Advies BV
• Carla Kivits	Schuttelaar & Partners
• Esmeralda Krop	IRAS
• Hans Mol	RIKILT
• Jan van de Zande	Universiteit Wageningen
• Paul Schepers	Radboudumc
• Sanne Bouman (notulist)	Het Notuleercentrum

Afwezig:

• Annemarie Breukers	LTO
• Wil Janssen	Vereniging Leefmilieu
• Sigge van der Veek	Gemeente Schagen
• Siep Koning	NFO
• Ingrid van Kuilenburg	RIVM

1. Welkom

Tijdens de vergadering worden de conclusies, bevindingen en aanbevelingen besproken.

2. Toelichting proces

De voorzitter deelt mede dat de resultaten die tijdens de vergadering besproken worden nog niet openbaar zijn. Discretie is gewenst.

3. Resultaten onderzoek

De heer Vermeulen merkt op dat OBO een uniek onderzoek is waarbij veel informatie is verzameld en geanalyseerd. De heer Vermeulen is benieuwd naar de reacties op de uitkomsten van het onderzoek.

In 2014 adviseerde de Gezondheidsraad aan het kabinet om een blootstellingsonderzoek te starten. Op basis van de resultaten van een dergelijk onderzoek zou vervolgens bezien moeten worden of onderzoek naar gezondheidseffecten nuttig is en hoe dat er uit zou moeten zien. In de eerste fase van het onderzoek zijn er drie vraagstellingen beantwoord, namelijk:

1. Wat zijn de concentraties van bestrijdingsmiddelen in de leefomgeving van omwonenden van landbouvvelden met bloembollen in vergelijking met controles die verder weg wonen?
2. Wat is de persoonlijke blootstelling aan bestrijdingsmiddelen voor omwonenden van landbouvvelden met bloembollen in vergelijking met controles die verder weg wonen?
3. Wat zijn de bronnen en routes die bijdragen aan persoonlijke blootstelling en concentratie in de leefomgeving in gebieden met landbouvvelden met bloembollen?

Wat is er onderzocht?

We hebben de verspreiding van bestrijdingsmiddelen vanuit bespoten velden naar omliggende woningen onderzocht. We hebben op diverse momenten tijdens het groeiseizoen op meerdere plekken gemeten of bestrijdingsmiddelen aanwezig zijn in de lucht, in huisstof en in de urine van bewoners. Concentraties volgend op bespuitingen konden we vergelijken met die buiten het seizoen en met die in controlegebieden.

Wat waren de belangrijkste bevindingen?

Tijdens en na de toepassing kunnen bestrijdingsmiddelen zich verspreiden in de omgeving. We hebben inderdaad meetbare concentraties gevonden in lucht, huisstof en urine.

We hebben hogere concentraties aan meerdere bestrijdingsmiddelen gevonden binnen en buiten de woning van mensen die dichtbij bollenvelden wonen in vergelijking tot woningen verder van de velden (controles).

De concentraties aan bestrijdingsmiddelen bij mensen die dichtbij bollenvelden wonen was het hele jaar door verhoogd in vergelijking tot woningen verder van de velden (controles).

Er werden meetbare concentraties van bestrijdingsmiddelen in urines gevonden. Relaties met afstand en perioden van gebruik waren in dit geval niet altijd duidelijk maar gevonden concentraties in urine correleren met de concentraties in de woonomgeving voor diverse middelen.

Hoe schadelijk is dat?

Dit onderzoek was, gelet op het advies van de Gezondheidsraad, nog niet gericht op gezondheidsrisico's. Wel geeft het onderzoek goed inzicht in blootstelling. Of er wel of geen sprake is van gezondheidsrisico's voor alle omwonenden is op dit moment nog lastig te zeggen omdat we een beperkt aantal (realistische) omstandigheden hebben bestudeerd en nog niet weten hoe dat vergelijkt met andere teelten of wanneer er gunstigere of ongunstigere omstandigheden zijn. Ook hebben we niet het gehele middelenpakket bekeken. Het lijkt daarom zinvol in een vervolg verder te kijken naar de veiligheid van de totale blootstelling bij alle teelten met intensief gebruik van bestrijdingsmiddelen. Hierbij lijkt het raadzaam om ook goed naar meer kwetsbare groepen te kijken zoals bijvoorbeeld jonge kinderen.

5. Conclusies en aanbevelingen van de KBG

De voorzitter vraagt of de klankbordgroep nog vervolgvragen heeft. De leden spreken uit dat veel vragen beantwoord zijn, en dat het onderzoek de verwachtingen heeft overtroffen. Het ministerie van lenW hoort graag aanbevelingen voor vervolg. Leden en toehoorders signaleren dat er diverse vervolgvragen aan de orde zijn, die ze graag opgevolgd zien. Er zijn vragen over:

- Welke risico's met de gevonden blootstelling verbonden zijn.
- Hoe de resultaten zich verhouden tot de toelatingsbeoordeling.
- Wat de relatie is tussen blootstelling en gezondheidseffecten inclusief kinderen
- Hoe de gezondheidsverkenning aan dit onderzoek gekoppeld kan worden.
- Of er aanvullend onderzoek moet komen op kennislacunes (andere teelten, routes)
- Wie deze duiding moet doen om te komen tot een oordeel en afweging.

- Of het zinvol en wenselijk is om al advies aan omwonenden mee te geven, hetzij no-regret, hetzij volgend op de duiding van risico.
- Welke mogelijkheden de nieuwe kennis biedt voor de ruimtelijke ordening.

6. Afronding

De voorzitter dankt de aanwezigen voor de inzet vandaag en de afgelopen vier jaar. De leden spreken hun waardering uit voor de voorzitter en de organisatie van de klankbordgroep, en voor de goede onderlinge samenwerking.